

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

Випуск 2 (9)

Ужгород
2014

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE UNIVERSITY «UZHHOROD NATIONAL UNIVERSITY»
INSTITUTE OF EUROPEAN INTEGRATION STUDIES**

INTERNATIONAL SCIENTIFIC HERALD

Edition 2 (9)

Uzhhorod
2014

У публікаціях чергового випуску збірника наукових праць висвітлюються питання, пов'язані з реформуванням системи вищої освіти України та її інтегруванням до європейського освітнього простору в контексті Закону України «Про вищу освіту».

Статті, що ввійшли до збірника, розглядають як першочергові завдання щодо імплементації нових нормативно-правових документів у галузі вищої освіти, так і практику роботи вітчизняних вищих навчальних закладів щодо інтегрування до європейського та світового науково-освітнього простору, зокрема впровадження інноваційних технологій у діяльність ВНЗ, особливості підготовки навчально-методичних комплексів окремих дисциплін, забезпечення випереджувального характеру освітніх послуг у підготовці фахівців.

The issues related to the reform of higher education in Ukraine and its integration into the European educational space in the context of the Law of Ukraine "On Higher Education" are covered in the collection of scientific works.

The articles included in the collection, touch on the priorities of implementation of new legal documents in the field of higher education as well as the practice of domestic higher educational institutions concerning integration into the European and world scientific and educational space, in particular, introduction of innovative technologies into university activities as well as peculiarities of preparation teaching methods for some disciplines, providing of advanced educational services in training specialists.

РЕДАКЦІЙНА РАДА

Голова:

Смолянка В.І. ректор ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
доктор медичних наук, професор (м. Ужгород, Україна)

Члени ради:

Луговий В.І. перший віце-президент Національної академії педагогічних наук,
доктор педагогічних наук, професор (м. Київ, Україна)

Лендєл М.О. проректор з науково-педагогічної роботи ДВНЗ «УжНУ»,
доктор політичних наук, доцент (м. Ужгород, Україна)

Студеняк І.П. проректор з наукової роботи ДВНЗ «УжНУ»,
доктор фізико-математичних наук, професор (м. Ужгород, Україна)

Бобко А. ректор Університету у м. Жешув,
доктор гуманітарних наук, професор (Польща)

Сільваші З-Й. ректор Університету у м. Дебрецен,
доктор медичних наук, Ph.D, професор (Угорщина)

Чижмар А. ректор Технічного Університету у м. Кошице,
доктор наук, Ph.D, професор (Словацька Республіка)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Голова:

Артёмов І.В. директор НН Інституту євроінтеграційних досліджень ДВНЗ «УжНУ»,
кандидат історичних наук, доцент

Відповідальний редактор:

Кляп М.І. заступник директора ННІ євроінтеграційних досліджень,
кандидат педагогічних наук, доцент

Члени редколегії:

Росул В.В. завідувач кафедри педагогіки та психології ДВНЗ «УжНУ»,
кандидат педагогічних наук, професор

Моца А.А. спеціаліст ННІ євроінтеграційних досліджень,
кандидат юридичних наук

Середа Л.І. провідний спеціаліст ННІ євроінтеграційних досліджень
Бродич А.І. начальник редакційно-видавничого відділу ДВНЗ «УжНУ»

*Рекомендовано до друку науковою радою НН Інституту євроінтеграційних досліджень
(протокол № 9 від 19.12.2014 р.)*

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Химинець В.В.,

доктор економічних наук, доцент
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

В роботі розглянуто особливості формування еколого-економічних компетенцій у сучасній вищій школі. Показано, що еколого-економічне навчання і виховання – це неперервний психолого-педагогічний процес, спрямований на формування у людини відповідних знань, культури та свідомості. Увага акцентується на проблемах еколого-економічного становища України в контексті євроінтеграційної зовнішньоекономічної політики.

Ключові слова: сталий розвиток, природні ресурси, економічні тренди, еколого-економічні компетенції, навчально-виховний процес.

Постановка проблеми. Всесвітня Конференція ООН з питань навколишнього природного середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) ухвалила декларацію та визнала концепцію сталого розвитку домінантною ідеологією цивілізації XXI століття. Сталий соціально-економічний розвиток будь-якої країни означає таке функціонування її господарського комплексу, коли одночасно задовольняються зростаючі матеріальні й духовні потреби населення, забезпечується раціональне та екологічно безпечне господарювання і високоефективне збалансоване використання природних ресурсів, створюються сприятливі умови для здоров'я людини, збереження і відтворення довкілля та природно-ресурсного потенціалу суспільного виробництва.

Доцільність запровадження сталого розвитку в Україні обумовлена як внутрішніми чинниками, так і зовнішніми, що пов'язано з євроінтеграційними прагненнями та необхідністю виконання міжнародних зобов'язань. Трансформація національної економічної системи вплинула на економічний механізм реалізації екологічної політики.

Мета дослідження. Аналіз соціально-економічних проблем і на цій основі формування еколого-економічних компетенцій у системі вищої освіти як ефективної складової запровадження сталого розвитку в Карпатському регіоні України.

Виклад основного матеріалу дослідження. В Україні створена вкрай нераціональна економічна структура, яка є наслідком домінування сировиномістких галузей промисловості, ресурсо- та енергоємних технологій, сировинної орієнтації експорту і водночас надмірної концентрації виробництва в промислових центрах і регіонах. За період економічних перетворень у структурі промислового виробництва різко зросла частка сировино- та енергомістких й водночас найбільш забруднюючих довікля галузей промисловості – гірничо-металургійної, паливно-енергетичної, хімічної та нафтохімічної – з 17,3 (1991 р.) до понад 60 % (2012р.).

Сформувалася чітко виражена сировинна спрямованість експорту. Частка матеріало- та енергоємних галузей в українському експорті сягнула близько 60 %, причому 40 % від усього експорту припадає на продукцію лише однієї галузі – чорної металургії. Оскільки збільшення цього показника відбувається передусім за рахунок енергоємних виробництв, воно потребує зростання імпорту енергоносіїв, які використовуються переважно для виробництва первинної сировини та напівфабрикатів. Природні ресурси є важливим фактором соціально-економічного піднесення. Від їх запасів, якості та окремих техніко-економічних характеристик залежить господарська самодостатність країни та її регіонів. Особливо це актуально на нинішньому етапі розвитку національної економіки, коли поглиблення процесів глобалізації та регіоналізації потребує максимального використання потенціалу конкурентних переваг, у тому числі природно-ресурсної сфери. Лише шляхом інтенсифікації залучення природних ресурсів і природних умов у господарський оборот можна забезпечити своєчасне їх відновлення та відтворення [1].

За станом на 1 січня 2011 року земельний фонд України в межах її кордонів налічував 60 354,8 тис. га. За даними Держземагентства України, він структурно розподілений таким чином: 70,9 % – сільськогосподарські землі; 17,6 – ліси та інші лісовкриті території; 4,2 – забудовані землі; 4 – території, вкриті поверхневими водами; 1,6 – заболочені землі; 1,7 % – інші.

Територія України характеризується надзвичайно високим показником сільськогосподарської освоєності, що значно перевищує екологічно обґрунтовані межі. Навіть зі зниженням в останні роки цей показник значно перевищує аналогічний у більшості держав світу. Порівняно з європейськими країнами, орні землі яких займають 30–32 % загальної площі суходолу, розораність українських

земель сягає 53,8 %, унаслідок чого змінюється мікроклімат, рівень залягання ґрунтових вод, активізуються процеси спустелювання земель, розвивається водна й вітрова ерозія, що зумовлює падіння родючості ґрунтів, деградацію і зниження продуктивності агроєкосистем та унеможливлене розширене відтворення природно-ресурсного потенціалу.

В Україні створено потужну мінерально-сировинну базу. У надрах держави виявлено понад 20 тис. родовищ і рудопроявів 95-ти видів корисних копалин, з яких 8109 мають промислове значення та обліковуються державним балансом запасів. За обсягом розвіданих запасів вугілля, залізних, марганцевих і титаново-цирконієвих руд Україна належить до провідних держав світу. Зокрема, запаси вугілля відносно світових становлять 7,5 %, залізних руд – 15%, марганцевих – 42,8 %. Сьогодні темпи та обсяги відтворення власної мінерально-сировинної бази не відповідають потребам країни, оскільки через складний стан економіки значно скорочено обсяги геолого-знімальних, пошукових і розвідувальних робіт.

Водні ресурси є важливим фактором розвитку й розміщення продуктивних сил України. Залучення значних обсягів води в господарський обіг, їх забруднення і безповоротні втрати, великомасштабне перетворення ландшафтів (Полісся, Донбас, Придніпров'я) порушило природну рівновагу екосистем, призвело до втрати самовідновлювальної здатності й виснаженості водних ресурсів у багатьох регіонах. Уже сьогодні питна вода стає предметом міждержавних переговорів і включається в систему міжнародного товарообігу.

Ураховуючи те, що Україна не належить до держав з високим рівнем забезпеченості лісовими ресурсами, набуває актуальності проблема їх ощадливого використання. Існуюче інституціональне середовище лісокористування створює передумови для тінізації окремих видів лісогосподарських робіт, що позбавляє бюджет додаткових надходжень плати за спеціальне лісокористування та інших фіскальних платежів.

Ураховуючи незначну лісистість території України та вагоме значення лісу для господарського комплексу і життєдіяльності людини, проблема раціоналізації лісокористування в останні періоди значно активізувалась. Тим більше, лісові ресурси – важливий і бюджетоутворюючий чинник, особливо для територіальних громад. За даними державного обліку лісів, площа земель лісового фонду держави становить 10,8 млн га, з яких 9,5 млн га вкриті лісовою рослинністю [2].

Обсяг викидів забруднюючих речовин визначається виробництвом промислової продукції та завантаженістю виробничих потужностей, оскільки в Україні об'єкти матеріального виробництва характеризуються підвищеним рівнем енерго- та ресурсомісткості, що призводить до викиду відпрацьованого палива в атмосферне повітря. У 1995 році порівняно з 1990-м викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря суттєво знизилися, що пов'язано із значним скороченням обсягів виробництва в базових галузях національного господарства, які традиційно забезпечують левову частку емісії шкідливих речовин. За період 2000–2007 рр. спостерігалася позитивна динаміка викидів забруднюючих речовин, що зумовлено підвищенням рівня завантаженості виробничих потужностей на промислових підприємствах. Незважаючи на спад промислового виробництва 2010 року порівняно з 2008 та 2009-м викиди шкідливих речовин в атмосферне повітря збільшилися, що свідчить про погіршення роботи об'єктів природоохоронної інфраструктури.

Узагальненими показниками ефективності використання паливно-енергетичних ресурсів країни є питомі витрати первинної енергії на одиницю валового внутрішнього продукту (енергоємність ВВП). Енергоємність ВВП України становить 0,89 кг умовного палива на кожний євро валового внутрішнього продукту, розрахованого через паритет купівельної спроможності, що у 2,6 разу перевищує середній рівень енергоємності ВВП країн ЄС. Такий високий показник є наслідком істотного технологічного відставання більшості галузей економіки і житлово-комунальної сфери, незадовільної галузевої структури національної економіки та впливу «тіньового» сектору економіки.

Значна ресурсо- та енергоємність економіки України призводить до надмірного забруднення її території. Порівняно з Європейським Союзом наша держава має високі показники утворення та накопичення відходів виробництва і споживання. Якщо 1980 р. на одного мешканця України припадало 240 т накопичених відходів, 1990 р. – 318, то 2010 р. – вже понад 500 т. У країнах ЄС на 1 тис. євро ВВП продукується 32 кг відходів, у Польщі – 124 кг, а Україні – 1,5 тонн [3]. Причому із 35 млн м³ щорічних накопичень твердих побутових відходів лише 3 % проходять промислову переробку, а решта утилізується шляхом складування у сховищах та на полігонах. Особливо стрімко зростають кількість і різноманітність твердих побутових відходів, серед яких переважає упаковка (тара).

Антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище в Україні в кілька разів перевищує відповідні показники розвинених європейських держав. Тривалість життя в нашій країні становить у середньому близько 66 років (Польщі – 74, Швеції – 80). Низькі ціни на енергоресурси, що втримуються упродовж тривалого часу, а також високий рівень зношеності обладнання призвели до того, що Україна посідає шосте місце у світі за обсягом споживання газу, перевищуючи в 3–4 рази показники Європи. Тільки протягом останніх років в умовах підвищення ціни на енергоносії вживаються заходи, спрямовані на розвиток джерел відновлюваної та альтернативної енергетики.

Значною мірою це зумовлено забрудненням навколишнього природного середовища внаслідок виробничої діяльності підприємств гірничодобувної, металургійної, хімічної промисловості та паливно-енергетичного комплексу. На жаль, за 22 роки незалежності України природоохоронні аспекти не набули широкого відображення в галузевих економічних політиках. Запровадження новітніх екологічно чистих технологій та поширення найкращого сировинно- та енергозберігаючого європейського досвіду є дуже повільними. Першопричинами еколого-економічних проблем в Україні є [4]:

- усадкована структура економіки з переважаючою часткою ресурсо- та енергоємних галузей, негативний вплив якої посилений переходом до ринкових умов;
- зношеність основних засобів промислової і транспортної інфраструктури;
- існуюча система державного управління у сфері охорони навколишнього природного середовища, регулювання використання природних ресурсів, відсутність чіткого розмежування природоохоронних та господарських функцій;
- недостатня сформованість інститутів громадянського суспільства;
- недотримання природоохоронного законодавства;
- недостатнє розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг сталого розвитку.

Урахування майбутнього впливу економік на довкілля на етапі планування політик, планів і програм розвитку не є законодавчо обов'язковим в Україні, на відміну від законодавства ЄС. У той же час інтеграція до Європейського Союзу – це один із пріоритетних

напрямів зовнішньої політики України, що підтверджується низкою політичних та нормативно-правових документів, зокрема Законом України «Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу», Програмою інтеграції України до Європейського Союзу, Стратегією інтеграції України до Європейського Союзу [5].

Після розширення Європейського Союзу 2004 року відносини між Україною та ЄС, зокрема у сфері охорони довкілля, розвиваються в рамках Європейської політики сусідства (ЄПС). Остання розроблена Європейським Союзом стосовно нових держав-сусідів, зокрема України. ЄПС відрізняється від потенційного членства в Європейському Союзі і пропонує сусіднім країнам привілейовані відносини з ЄС, що повинні будуватися на визнанні спільних цінностей, включаючи демократію, верховенство права, якісне управління і повагу до прав людини, а також принципів ринкової економіки, відкритої, заснованої на правилах справедливої торгівлі, сталого розвитку і зниження рівня бідності.

Враховуючи все сказане вище, можна прийти до висновку, що населення України сьогодні проживає в умовах соціально-економічного дискомфорту, тут накопичилося багато екологічних, економічних та соціальних проблем, вирішення яких потребує зусиль як з боку держави, так і громадськості. Визначальними у розв'язанні існуючих між людською діяльністю та природою протиріч мають стати всі методи і засоби з допомогою яких можна формувати еколого-економічну культуру та свідомість населення. Це можливо лише на основі глибокого філософського, соціально-політичного і психолого-педагогічного осмислення змісту людського буття, суспільних норм існування цивілізації. В кожній людині потрібно формувати глибокий еколого-економічний світогляд, розуміння домінант природних цінностей над штучно створеними матеріальними благами, усвідомлення розумних меж власних потреб, готовності підпорядкувати особисті інтереси законам і можливостям природи.

У цьому контексті сталий розвиток – це система взаємоузгоджених управлінських, економічних, соціальних, природоохоронних заходів, спрямованих на формування системи суспільних відносин на засадах довіри, партнерства, солідарності, консенсусу, етичних цінностей, безпечного навколишнього природного середовища, національних джерел духовності. Основу сталого розвитку становлять невід'ємні права людини на життя та повноцінний розви-

ток, який задовольняє потреби суспільства, не ставлячи під загрозу спроможність майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Пріоритетним напрямом сталого розвитку є оптимізація життєдіяльності людства в умовах безпечного довкілля і гармонійних відносин як усередині суспільства, так і між окремими спільнотами.

Під поняттям «компетентнісний підхід» розуміють спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо) якими мають володіти молоді громадяни України після отримання відповідної освіти. Результатом такого процесу буде формування загальної компетентності людини в тих, чи інших світоглядних питаннях, в її практичних діях, зокрема і в питаннях соціально-економічного розвитку країни.

Традиційна система освіти акцентувала основні зусилля на набуті знань, умінь і навичок, що догматично абсолютизувало знання і формувало знанневий підхід до навчання. Основна увага при цьому фокусується на самих знаннях, а те для чого вони потрібні, залишається поза увагою. Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок в площину формування й розвитку в людини здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. При цьому вища освіта формує у спеціаліста високу готовність до успішної діяльності в реальному житті. В такій концептуальній схемі всі і ті, хто вчить (вчителі, викладачі, професори) і ті, хто вчиться (учні, студенти) апріорі орієнтуються на особистісно-орієнтовані і діяльнісні моделі навчання. Це вимагає змістити акценти у навчально-виховній діяльності із інформаційної до організаційно-управлінської площини. У першому випадку викладач-учитель відігравав роль «ретранслятора знань», а в другому – організатора освітньої діяльності. Змінюється й модель поведінки того, хто вчиться – від пасивного засвоєння знань, до дослідницько-активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Процес учіння наповнюється розвивальною функцією, яка стає інтегрованою характеристикою навчання. Така характеристика має сформуватися в процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

Прийнято вважати, що свідоме і бережливе ставлення до природи, її багатств повинно формуватися з дитинства, у сім'ї, школі, вузі і можливе воно лише за умови активного формування еколого-

економічної свідомості та культури, накопичення систематичних знань у цій галузі. Еколого-економічна культура виступає мірилом моральної зрілості людини, її здорового глузду в багатьох вчинках та діях, і, будучи глибоко закоріненою в підсвідомості, зовні проявляється як наявність, або відсутність здорового глузду в певних діях окремого індивіда чи то й всього суспільства. Це такий напрям людської діяльності та мислення, від якого істотним чином залежать нормальне існування сучасної цивілізації та її сталий розвиток у майбутньому [6].

Стратегія сталого розвитку передбачає, що продуктивні сили, структура економіки, спеціалізація та розміщення виробничих галузей у сучасних умовах мають якнайтісніше узгоджуватися з наявними природними ресурсами, продуктивним, відтворювальним і асиміляційним потенціалом навколишнього середовища. Більше того, рівень та характер використання природних ресурсів, насамперед земельних, водних і мінерально-сировинних, масштаби і напрями вкладання фінансових ресурсів, організація техніко-технологічного та організаційного прогресу мають бути узгоджені не лише з поточними, а й з перспективними потребами соціуму [7].

Еколого-економічну культуру в таких підходах слід розглядати як напрям людської діяльності та мислення, від якого залежать сучасні умови існування та найближче майбутнє людства. З одного боку, вона виступає в ролі теоретичної галузі знань про місце людини в біосфері, а з іншого, це – сукупність певних дій, технологій та наслідків взаємодії людини з природою. В цьому контексті саме рівень еколого-економічної культури особистості та спільноти в цілому визначає стан природного довкілля і внутрішній світ кожної людини. При цьому особливого значення набуває процес виховання в кожній людині сучасного еколого-економічного світогляду, бережливого ставлення до природи, розуміння домінант природних благ над штучно створеними матеріальними цінностями, усвідомлення розумної необхідності власних потреб, відсутності споживацької психології, готовності добровільно підпорядкувати свої інтереси законам природи, інтересам розвитку суспільства. Тільки через процес навчання і виховання людство у змозі виробляти необхідну інформацію, яка реально створить умови для сталого еколого-економічного розвитку цивілізації. Еколого-економічне навчання і виховання – це неперервний психолого-педагогічний процес, спрямований на формування у людини [8]:

- знань наукових основ природокористування;
- необхідних переконань і практичних навичок, певної орієнтації й активної життєвої позиції в галузі охорони, збереження і примноження природних відновлювальних і невідновлювальних ресурсів;
- переконаного бажання перестати змінювати навколишнє середовище необдуманно й безвідповідально;
- потреби естетичного сприймання природи і світогляду, заснованого на гуманістичних ідеалах.

Головним завданням еколого-економічного навчання і виховання має стати формування нового типу свідомості, на основі якої відбудеться "...олюднення природи й оприроднення людини" [8]. Нова екологічна свідомість має носити синкретний характер, тобто логічно включати в себе всі попередні типи свідомості (магічну, релігійну, наукову), а не відмежовуватися від них. Тобто всі освітанські заклади (вузи, інститути післядипломної освіти, школи, позашкільні установи) покликані виховувати молодь у душі любові до рідного краю, глибоких знань його історичної спадщини, охорони навколишнього середовища, науково обґрунтованого використання природних багатств (землі, лісу, води, корисних копалин тощо).

Природоохоронна освіта не під силу програмі одного предмета, це робота багатопланова, безперервна і розвиваюча, її доцільно реалізувати комплексно з участю вчителів початкових класів, учителів-предметників в старшій школі і всіх викладачів вузів. Особливу увагу при цьому слід приділяти питанням економічного розвитку регіонів, розробці їх сировинних ресурсів, особливостям формування виробничих галузей та екологічній ситуації в регіонах. Особливою ланкою системи еколого-економічної освіти є сімейне виховання, яке закладає основи світогляду та ціннісних пріоритетів і орієнтацій людини. Система дошкільного навчання і виховання покликана формувати мотиваційну основу майбутньої еколого-економічної свідомості. Подальший розвиток цих ідей має відбуватися в школі і особливо у вищій школі, де і відбувається формування фахових компетенцій молодшої людини. Головним завданням еколого-економічної освіти сучасної освітньої системи можна вважати [9]:

- засвоєння наукових знань про взаємозв'язок та взаємовплив природи, суспільства і людської діяльності;
- розуміння багатогранної цінності природи для суспільства в цілому і кожної людини зокрема;

- формування в людини знань про цілісну наукову картину світу, взаємозв'язок і протиріччя між природою і суспільством;
- оволодіння нормами правильної поведінки в навколишньому середовищі і серед людей;
- розвиток потреби спілкування з природою;
- активізація науково обґрунтованої діяльності з охорони природи й поліпшення навколишнього середовища.

Стратегія еколого-економічної освіти має базуватися на сучасному принципі випереджальності науки над природоперетворювальною діяльністю людей. Еколого-економічна освіта має бути безперервною і здійснюватися в дошкільний, шкільний, студентський і післядипломний періоди. Щоб досягти найбільшого освітньо-виховного ефекту у формуванні еколого-економічних компетенцій, науково-методичні засади освіти мають розроблятися у тісній співпраці педагогів, психологів, соціологів, ґрунтуватися на сучасних досягненнях психолого-педагогічної науки і практики.

Еколого-економічна модель освіти може ефективно розвиватися лише спираючись на гуманістичну спрямованість та інноваційний потенціал освітнього закладу. Гуманізація передбачає посилену увагу до особистості загалом, створення найбільшого сприяння розвитку її здібностей, фізичних і моральних якостей. Сучасна освіта покликана формувати еколого-економічну відповідальну особистість, яка готова до свідомої діяльності на основі набутих знань та сформованих норм і правил поведінки щодо навколишнього середовища, а реалізація концепції сталого розвитку сприятиме практичному впровадженню основних принципів державної екологічної політики в контексті програм економічного і соціального розвитку України та її інтеграції до Європейського Союзу [10].

Висновки. Людство має можливість обрати або шлях еколого-економічної освіти, або шлях до всесвітньої катастрофи і самознищення. Цивілізовані, культурні народи покликані захищати і множити добро, законами і владою утверджувати в суспільстві і суспільній свідомості вищі духовні цінності людського життя. Тільки інтелект і еколого-економічна культура, тобто безперервна освітянська навчально-виховна робота, можуть сформувати відповідну до сталого розвитку культуру суспільства і перевести його взаємовідносини з довіллям на шлях розумного співіснування.

Список використаних джерел

1. Лукьянчиков Н.Н. Экономика и организация природопользования: учеб. для вузов / Н.Н. Лукьянчиков, И.М. Потравный. 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 454 с.
2. Лісова політика: теорія і практика : монографія / І.М.Синякович, І.П. Соловій, О.В. Врублевська та ін.; під наук. ред. І.М.Синякевича. – Л. : Піраміда, 2008. – 612 с.
3. Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.menr.gov.ua>.
4. Панухник О.В. Теоретико-методологічні засади формування інституційного механізму сталого розвитку країни: регіональний аспект / О.В. Панухник // Формування ринкових відносин в Україні. – 2008. – № 6. – С. 113–117.
5. Оцінка виконання Планів дій Європейської політики сусідства. Виконання плану дій Україна – ЄС: довідник та сталий розвиток / [під ред. Н. Андрусевич]. – Л., 2009. – 104 с.
6. Крисаченко В.С. Екологічна культура: теорія і практика: навч. посібник / В.С.Крисаченко. – К.: Заповіт, 1996. – 352 с.
7. Стійкий екологічно безпечний розвиток і Україна: навч. посібник; за ред. Дробнохода М.І., – К.: Заповіт, 2002. –104 с.
8. Химинець В.В. Еколого-економічні основи навчально-виховного процесу в сучасному освітньому закладі // Освіта Закарпаття. – 2007. – №5. – С. 39-42.
9. Химинець В.В. Еколого-економічна освіта в контексті сталого розвитку : [монографія] / В.В. Химинець. – Ужгород: Два кольори, 2009. – 220 с.
10. Химинець В.В. Сталій розвиток Карпатського регіону в євроінтеграційній стратегії України : [монографія] / В.В. Химинець. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2013. – 528 с.

ЗМІСТ

Смоланка В.І. Передмова.....	5
Бобринська В.І. ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ШВЕЙЦАРІЇ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	7
Дорошко М.С. ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ПАМ'ЯТІ ЯК ОСНОВА ІСТОРИЧНОЇ ОСВІТИ.....	18
Коваль Г.М., Карбованець О.І., Куруц Н.В., Гасинець Я.С., Демчинська М.І. ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ОСВІТНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ФОРМУВАННІ ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ.....	25
Козловський Ю.М., Козловська І.М. ВИЗНАЧЕННЯ РІВНІВ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАТЬ ЯК ДИДАКТИЧНА ПРОБЛЕМА ЕДУКАЦІЙНОЇ ІНТЕГРОЛОГІЇ.....	35
Марусинець М.М. ПРОФЕСІЙНЕ ВИГОРАННЯ ТА ПРОФЕСІЙНА ДЕФОРМАЦІЯ У ПЕДАГОГІЧНІ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ.....	45
Матвієнко О.В. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЕФЕКТИВНОЇ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛЯ ДО ЗАСТОСУВАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ШКОЛИ.....	53
Павко А.І., Курило Л.Ф. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ В.О.СУХОМЛІНСЬКОГО.....	62
Староста В.І. ТЕСТУВАННЯ ЯК ПРЕДМЕТ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	81
Химинець В.В. ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	90
Химинець В.В., Опачко М.В. ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ВЧИТЕЛІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ.....	101

Daniela Palašáková

INNOVATION OF THE METHODS OF HIGHER
EDUCATION THROUGH ICT.....114

Артёмов И.В.

ИННОВАЦИОНА ПЕДАГОГІКА: АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ122

Андрейко В.І., Свєженцева О.І.

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ
У ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА130

Білак Ю.Ю., Попадич О.О.

ВИКОРИСТАННЯ ЕФЕКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ
ПРИ ВИВЧЕННІ ІНФОРМАТИКИ СТУДЕНТАМИ НЕТЕХНІЧНИХ
НАПРЯМІВ ПІДГОТОВКИ У ВИЩАХ ІІІ – ІV РІВНІВ АКРЕДИТАЦІЇ.....140

Борисенко Л.Л.

ВІПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ:
З ДОСВІДУ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ імені ВАДИМА ГЕТЬМАНА149

Дуло О.А., Мелега К.П., Фотул Ю.В.

СИСТЕМА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ
В ГАЛУЗІ “ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ, СПОРТ І ЗДОРОВ’Я ЛЮДИНИ”159

Зарічанский О.А.

ФОРМИРОВАНИЕ ПРАВОВОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ ПРИ
ПОМОЩИ СОЦИАЛЬНЫХ СОСТАВЛЯЮЩИХ.....167

Зарічанська Н.В.

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
В ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ
ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ174

Каплінський В.В.

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА
В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ...182

Кляп М.І., Лавєр О.Г., Кляп М.П.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН
СТУДЕНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
НЕПРОФІЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....189

Кобаль В.І., Мовчан К.М.

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ІНТЕГРАЦІЇ
ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ОСВІТНІЙ ПРОСТІР.....201

Колесник П.О., Бондарь Я.В., Сіра А.Ю. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ АНКЕТИ SARAT ДЛЯ ВИЯВЛЕННЯ АТОПІЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКОГО СІМЕЙНОГО ЛІКАРЯ	209
Колесник П.О., Кедик А.В., Шушман І.В. НАУКОВО-ТРЕНІНГОВІ ЦЕНТРИ СІМЕЙНОЇ МЕДИЦИНИ – ІННОВАЦІЯ У ПРАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ ЛІКАРІВ	216
Корчевський Д.О. ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНТЕГРАЦІЇ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ КОМП'ЮТЕРНОГО ПРОФІЛЮ	224
Локшин В.С. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ СФЕРИ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ	233
Лях І.М., Кляп М.М. НОВІ ПІДХОДИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ В СВІТЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ ХХІ СТОЛІТТЯ	248
Мамчур О.І., Ванда І.В., Котик Л.І. ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИХ ЗНАТЬ В ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	254
Моца А.А. ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ — ОСНОВА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ УКРАЇНИ	267
Набок М.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ПІДВИЩЕННЯМ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ	275
Розлуцька Г.М. НАВЧАННЯ ВПРОДОВЖ УСЬОГО ЖИТТЯ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА СИСТЕМИ ОСВІТИ	284
Сойма С.Ю. ОСНОВНІ ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	291
Фейса С.В., Фейса І.І. ІННОВАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО РЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ ЛІКАРІВ ІЗ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ЛАБОРАТОРНА ДІАГНОСТИКА»	298

Шаркань В.В. ПРОЕКТ ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.....	307
Шумицька Г.В., Путрашик В.І. САЙТ МЕДІАЦЕНТРУ УЖНУ ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В ЗАГАЛЬНОДЕРЖАВНИЙ ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ НАУКОВО-ОСВІТНІЙ КОНТИНУУМ	315
Вархолик Г.В. ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КОНТЕКСТІ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ	324
Волошенко С.С., Стріщак Н.Р. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВЕДЕННЯ ПОЛІТИКИ ЗБЕРЕЖЕННЯ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	332
Дацків І.Є. ЯКІСТЬ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ЯК ФАКТОР ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ОСВІТНЬОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	337
Zaliesova Irina TRAINING OF FUTURE TEACHERS TO THE FORMATION OF INTER-ETHNIC TOLERANCE AMONG STUDENTS OF SECONDARY SCHOOLS	343
Ключкович Т.В. ПРАВОВІ ОСНОВИ АДАПТУВАННЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ СЛОВАЧЧИНИ ДО ВИМОГ БОЛОНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	348
Куев Давід Луїс Сократес ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНОСТІ РЕФЛЕКСИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ	354
Марценюк М.О. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ТА ОСОБИСТІСНОЇ ГОТОВНОСТІ ПСИХОЛОГА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	366
Ясиновська О.С. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВНИХ ГОСПОДАРСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ	383

Наукове видання

МІЖНАРОДНИЙ НАУКОВИЙ ВІСНИК

INTERNATIONAL SCIENTIFIC HERALD

Випуск 2(9)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ №20546-10346Пр, видане Міністерством юстиції України 15.01.2014 р.*

Коректура Т.М.Алексєєва, Л.І.Середа
Технічна редакція О.І.Гурчумелія
Комп'ютерна верстка та обкладинка А.І.Бродич

Підписано до друку 19.12.2014 р.
Формат 60x84/16
Тираж 300

Оригінал-макет виготовлено
в редакційно-видавничому відділі видавництва УжНУ «Говерла»:
88015, м. Ужгород, вул. Заньковецької, 89 А,
тел./факс (03122) 66-20-51, dep-editors@uzhnu.edu.ua

Віддруковано ПП «АУТДОР - ШАРК»
88000, м. Ужгород, пл. Жупанатська, 15/1.
тел.: 3-51-25, e-mail: office@shark.com.ua
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія 3т № 40 від 29 жовтня 2012 року

М-72

Міжнародний науковий вісник: збірник наукових праць /ред. кол. І.В.Артёмов (голова) та ін. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2014. – Вип. 2(9). – 400 с.

У публікаціях чергового випуску збірника наукових праць висвітлюються питання, пов'язані з реформуванням системи вищої освіти України та її інтегруванням до європейського освітнього простору в контексті Закону України «Про вищу освіту».

Статті, що ввійшли до збірника, розглядають як першочергові завдання щодо імплементації нових нормативно-правових документів у галузі вищої освіти, так і практику роботи вітчизняних вищих навчальних закладів щодо інтегрування до європейського та світового науково-освітнього простору, зокрема впровадження інноваційних технологій у діяльність ВНЗ, особливості підготовки навчально-методичних комплексів окремих дисциплін, забезпечення випереджувального характеру освітніх послуг у підготовці фахівців.

The issues related to the reform of higher education in Ukraine and its integration into the European educational space in the context of the Law of Ukraine "On Higher Education" are covered in the collection of scientific works.

The articles included in the collection, touch on the priorities of implementation of new legal documents in the field of higher education as well as the practice of domestic higher educational institutions concerning integration into the European and world scientific and educational space, in particular, introduction of innovative technologies into university activities as well as peculiarities of preparation teaching methods for some disciplines, providing of advanced educational services in training specialists.

ISSN 2218-5348

УДК 001:378